

N:o 8.

Ank. till Riksd. kansli den 18 april 1898, kl. 4 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om tillägg till 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen.

Uti en från Andra Kammaren till konstitutionsutskottet hänvisad motion, n:o 233, har herr *Odenkrants* föreslagit, att Riksdagen måtte såsom hvilande i grundlagsenlig ordning antaga följande förändrade lydelse af 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen:

§ 2.

4:o. I grund af hvad — — — sexton skillingar. Att ingen må tillåtas att, i andra fall, än allmänna lagen och nu gällande författningar utstaka, meddela eller till tryck utlemna utdrag af kyrkoböcker eller af andra själavården och kyrkodisciplinen rörande handlingar, i afseende på enskilda personers lefverne och seder, så vidt de lända dem till skada eller förklenande; och att ej heller utdrag af det i riket inrättade straffregister må meddelas i andra fall än gällande författning utstakar. Den, häremot bryter, böte trettiotre riksdaler sexton skillingar.

Samma förslag, som motionären nu upptagit, framlades af Kongl. Maj:t vid 1896 års riksdag uti proposition n:o 23, jemte andra förslag till ändringar i tryckfrihetsförordningen. De skäl, som lågo till grund för denna proposition, innefattades i ett af chefen för justitiedepartementet i statsrådet

den 31 januari 1896 afgifvet yttrande, hvilket i hvad angår nu förevarande fråga var af följande lydelse:

»Inför Eders Kongl. Maj:t får jag härmed underdånigst anmäla två särskilda framställningar om tillägg till gällande tryckfrihetsförordning, hvilka framställningar synas mig böra föranleda, att förslag i ämnet förelägges Riksdagen.

Den andra af ofvan omnämnda underdåniga framställningar angående ändring i tryckfrihetsförordningen har blifvit gjord af den utaf Eders Kongl. Maj:t den 11 september 1891 tillsatta komité för utarbetande af föreskrifter till beredande af upplysningar angående dömda förbrytare m. m.

I det underdåniga betänkande, som denna komité den 30 september 1892 afgifvit, har komitén förmått sig anse lämpligaste sättet att bereda domstolar och andra myndigheter upplysningar rörande dömda förbrytare vara, att för ändamålet inom justitiedepartementet inrättades ett särskildt straffregister, innehållande uppgifter angående dem, som genom utslag af rikets domstolar blifvit dömda till straffarbete eller fängelse eller för snatteri till böter, hvarjemte registret äfven skulle innehålla uppgifter angående dem, som blifvit ställda under framtiden för gröfre brott; och har komitén jemväl öfverlemnadt uppgjordt förslag till »förordning angående straffregister», hvilket förslag, för att redan nu komma till Riksdagens kännedom, torde få såsom bilaga fogas till detta protokoll.

Angående straffregistret har komitén ansett det vara af synnerlig vigt, att de deri ingående straffuppgifterna icke varda tillgängliga för den stora allmänheten, hvadan ock i 15 § af omnämnda författningsförslag intagits bestämmelser angående de fall, i hvilka utdrag af registret borde få utbe-
kommas.

För att dylikt skydd skall kunna ått straffregistret beredas, erfordras emellertid — enligt hvad komitén påvisat — att gällande tryckfrihetsförordning undergår någon ändring, i hvilket afseende komitén föreslagit, att till den i 2 § 4 mom. tryckfrihetsförordningen nu förekommande bestämmelse, att »ingen må tillåtas att i andra fall, än allmänna lagen och nu gällande författningar utstaka, meddela eller till tryck utlemna utdrag af kyrkoböcker eller af andra själavården och kyrkodisciplinen rörande handlingar, i afseende på enskilda personers lefverne och seder, såvidt de lända dem till skada eller förklenande», måtte fogas ett tillägg derom, att ej heller utdrag af det i justitiedepartementet inrättade straffregister må meddelas i andra fall än gällande författning utstakar.

I afseende på detta förslag anför komitén vidare, att förbudet mot utlemnande af utdrag ur kyrkoböckerna eller af andra själavården och

kyrkodisciplinen rörande handlingar i afseende på enskilda personers leverne och seder vore inskränkt till sådana fall, då utdragen skulle lända de enskilda till skada eller förklenande. Blevde enahanda inskränkning gällande i fråga om utdrag af registret, skulle deraf följa, att från registret finge utgifvas intyg derom, att angående viss uppgifven person icke förekomme någon anteckning i straffregistret, så snart förhållandet verkligen vore sådant. Beträffande den, som vid sökande af anställning eller eljest vid påfordran icke kunde förete dylikt intyg, skulle åter dragas den slutsats, att han blifvit för brott dömd; och på detta sätt skulle i verkligheten hafva tillskapats en ny art frejdebetyg, som i icke ringa mån kunde motverka hvad man åsyftat att vinna med de påbudna inskränkningarna i prestbetygens innehåll. Af sådan anledning hade komitén ansett förbud mot meddelande af utdrag ur straffregistret icke, såsom förbudet mot utlemnande af utdrag ur kyrkoböcker och dylika handlingar, böra göras beroende derpå, huru vida upplysningarna vore för den efterfrågade personen gynsamma eller icke.

Vid öfvervägande af komiténs förslag till förordning angående straffregister har jag funnit detsamma vara egnadt att läggas till grund för blifvande bestämmelser i ämnet. Jag är äfven ense med komiterade derutinnan, att, om ett straffregister varder inrättadt, det jemväl bör vara skyddadt mot obehörigt offentliggörande.

Då detta skydd icke kan åstadkommas i annan ordning än som för grundlagsändring finnes stadgad, synes mig angeläget vara, att redan nu förslag till dylik grundlagsändring föreläggas Riksdagen.

I afseende på grundlagsändringens beskaffenhet synes mig komiterades förslag vara lämpligt; dock torde det icke vara nödigt att i grundlag fastslå, att straffregistret skall föras i justitiedepartementet, utan möjlighet lemnas öppen att, i händelse så skulle finnas lämpligare, förlägga registret äfven till annan myndighet. Det synes mig alltså böra såsom tillägg till ofvanberörda föreskrift i tryckfrihetsförordningen stadgas, att utdrag af det i riket inrättade straffregister icke må meddelas i andra fall än gällande författning utstakar.»

På tillstyrkan af konstitutionsutskottet blef det sålunda af Kongl. Maj:t framlagda förslaget utan diskussion af 1896 års Riksdag antaget såsom hvilande till vidare grundlagsenlig behandling, men då förslaget till slutligt afgörande förekom vid 1897 års riksdag, godkändes det af Första Kammaren, hvaremot det blef af Andra Kammaren förkastadt med 134 röster emot 77.

Motionären anför beträffande sjelfva straffregisterinstitutionens lämplighet: Den svenska strafflagstiftningen erfordrade tvifvelsutän i många hänseenden en reform för att blifva delaktig af de nyare strömningar, som på

senare tiden gjorde sig gällande inom kriminalvetenskapen. Det hade sålunda ej sällan uttalats önskvärdheten af borttagandet af straffpåföljden förlust af medborgerligt förtroende, af införandet af s. k. vilkorliga straffdomar m. m. I synnerhet hade den förra af dessa frågor både inom juridiska kretsar och från representationens sida framhållits såsom i hög grad värd uppmärksamhet. Men på samma gång hade man erkänt, att för vinnandet af en reform i berörda syfte med nödvändighet erfordrades en rättsinstitution, som gjorde det möjligt att erhålla visshet om, huruvida en person vore dömd för vanärande brott, som borde medföra förlust af en del medborgerliga rättigheter. En dylik institution skulle man finna i ett s. k. straffregister. Härigenom skulle man äfven göra det möjligt att, med borttagandet af det med skäl klandrade förhållande, att prestbetygen upptog de straff eller straffpåföljder, som en person fått sig ådömda, och med presterskapets befriande från deras skyldighet att vara hvad man kallat »brottnödsregistratorer», från en officiel anstalt erhålla nödiga upplysningar angående en tilltalads föregående lif och möjligen begångna förbrytelser. Den moderna kriminalrätten uppstälde nemligen, såsom inom Riksdagen vid föregående tillfällen uttalats, med mycken styrka den fordran, att vid bestämmande af straff den afgörande vigten skulle fästas vid brottslingens föregående lefnad, så att domaren med en tillräckligt vid latitud vore i tillfälle att döma en vaneförbrytare vida strängare än den tillfällige brottslingen. Straffregisterinstitutionen, rätt genomförd, skulle därför ur flera synpunkter vara egnad att föra vår strafflagstiftning framåt i den rigtningen, som en nyare tids uppfattning påfordrade; hvarjemte den äfven skulle medföra den fördelen, att, sedan ett dylikt register en längre tid förts, man skulle kunna motse en högst väsentlig förkortning af den förberedande behandlingen af och ransakningen i brottmål i första instans.

Sedan motionären derefter anmärkt, hvilka betänkliga vådor det skulle medföra, om ett straffregister ej förlänades samma grundlagsenliga rättsskydd, som kyrkoböcker för närvarande ega, yttrar han vidare: Granskade man den diskussion, som fördes i Andra Kammaren, då det från 1896 hvilande förslaget till införande af den utaf motionären nu föreslagna bestämmelsen derstädes förekom, syntes deraf framgå, att nära nog alla talarne voro ense, *dels* derom att ett straffregisters införande vore synnerligen viktigt och önskvärdt, framför allt därför att detta vore grundläggande för flera nödiga reformer i modern rigtning på strafflagstiftningens område, *dels* ock derom att ett straffregister ej borde införas, utan att samtidigt deråt gäfves det för detsamma nödvändiga grundlagsenliga rättsskydd. Deremot uttalades med synnerlig skärpa den åsigten, att ej den föreslagna grundlagsändringen borde *då* antagas, enär det visat sig, att Kongl. Maj:t ärnade, enligt 89 § regeringsformen, i administrativ väg utfärda författning angående straffregisters in-

förande. Man var ej nöjd med detaljerna i det af komitén framlagda förslaget, hvarför man — äfven oberoende af den principiella frågan om rätta sättet för förordningens tillkomst — ville hafva tillfälle att närmare bestämma de lagstiftningsföreskrifter, som i frågan vore tillämpliga och välbehöfliga. Men, förklarade en af grundlagsförslaget ifrigaste motståndare, om regeringen för Riksdagen framlade förslag till lag om ett straffregister, skulle utgången blifva en annan, än den då blef.

Vid sådant förhållande syntes det motionären vara i sin ordning, att den viktiga frågan hölles vid lif, och att åtgärder redan nu vidtoges för dess slutliga lösning. Det torde därför vara nödigt, att Riksdagen redan under nuvarande treårsperiod antoge såsom hvilande den erforderliga grundlagsändringen, naturligen under den uttryckliga förutsättningen, att Kongl. Maj:t, såsom ock vid föregående riksdag antyddes af herr statsrådet och chefen för kongl. justitiedepartementet, för Riksdagen framlade förslag till lag om straffregistrets införande. Skulle under nuvarande treårsperiod grundlagsändringen ej antagas såsom hvilande, blefve den oundvikliga följden, att reformen måste undanskjutas åtminstone för en tid af 4 år.

Hvad motionären anført synes utskottet till fyllest tala för ett bifall i hufvudsak till hans förslag. Dock torde man dervid åt den åsigten, att en blifvande lag angående straffregister skall stiftas af Konung och Riksdag gemensamt, böra gifva uttryck genom begagnande i det föreslagna tillägget af ordet *lag* i stället för *författning*.

Genom att med nämnda ändring till hvilande antaga det föreslagna tillägget till 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen håller man möjligheten öppen att redan år 1900 få straffregisterinstitutionen införd, derest dess införande då eljest skulle anses lämpligt.

Utskottet får sålunda hemställa,

att Riksdagen med anledning af herr Odenocrants' förevarande motion ville antaga att hvila till vidare grundlagsenlig behandling följande förslag till förändrad lydelse af 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen:

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

§ 2.

4:o. — — — — —
 Att protokoll — — — — —
 — — — — — sexton skillingar.

Att ingen må tillåtas att, i andra fall än allmänna lagen och nu gällande författningar utstaka, meddela eller till tryck utlemna utdrag af kyrkoböcker eller af andra själavården och kyrkodisciplinen rörande handlingar, i afseende på enskilda personers lefverne och seder, så vidt de lända dem till skada eller förklenande. Den häremot bryter, böte trettio tre riksdaler sexton skillingar.

4:o. — — — — —
 Att protokoll — — — — —
 — — — — — sexton skillingar.

Att ingen må tillåtas att, i andra fall än allmänna lagen och nu gällande författningar utstaka, meddela eller till tryck utlemna utdrag af kyrkoböcker eller af andra själavården och kyrkodisciplinen rörande handlingar, i afseende på enskilda personers lefverne och seder, så vidt de lända dem till skada eller förklenande; *och att ej heller utdrag af det i riket inrättade straffregister må meddelas i andra fall än gällande lag utstakar.* Den häremot bryter, böte trettio tre riksdaler sexton skillingar.

Stockholm den 15 april 1898.

På utskottets vägnar:

O. BERGIUS.